

In article the personnel policy of the President of Ukraine P. Poroshenko is considered. Special attention is paid to personal aspect in the course of formation of president's team. The main figures of the immediate environment of the president and their possible influence on adoption of nation-wide decisions are shortly analysed.

Стаття надійшла до редколегії 02.0.2017

УДК 323.212(438):32.019.51(477)

Окуньовська Ю. В., ДонНУ імені Василя Стуса

ВПЛИВ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ПОЛЬЩІ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Стаття присвячена вивченню впливу неурядових організацій Польщі на формування громадянського суспільства в Україні. У дослідженні проаналізовано вплив національних меншин на формування «третього сектору» України. Основну увагу приділено польським організаціям, які діяли на території України, а саме: Спілка поляків України, Федерація польських організацій в Україні, Об'єднання поляків «Полонія», Національно-культурне товариство «Згода», Польський інститут у Києві, Спілка поляків Донбасу, Союз поляків «Білий орел», Польсько-українська фундація співпраці (ПАУСІ).

Проблематика формування та функціонування громадянського суспільства є актуальною для держав, які відносно недавно стали на шлях демократії. Серед таких держав є і Україна. Важливим елементом громадянського суспільства виступає «третій сектор».

Польський дослідник, соціолог – Петро Глінський, редактор збірки «Самоорганізація польського суспільства: третій сектор» називає громадські організації «третім сектором», інституційною складовою громадянського суспільства і вказує на те, що «не існує добре функціональної демократії без ефективного сектору неурядових організацій» [1, с. 6].

Історіографічною основою дослідження стали праці українських та польських дослідників. Питання громадських організацій та громадянського суспільства висвітленні у працях П. Глінського [1],

А. Колодій [2], В. Солошенко [3] Ю. Когутяк [4], Є. Фролов [5], В. Сухенко [6].

Законодавче закріплення громадянського суспільства відображають закони України: «Про об'єднання громадян» [7], «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [8] та матеріли Державної служби статистики України [9]. У ході дослідження були розглянуті статuti польських громадських організацій.

Громадські організації відповідно до Закону України «Про об'єднання громадян» призначені «...для задоволення та захисту своїх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів» [7].

Громадський сектор України порівняно з польським перебуває у періоді становлення. Лише на початку 1990-х років в Україні зростала кількість громадських організацій, але діяльність переважної більшості з них тяжіла до формалізму. Заважала доволі слабка фінансова та інституційна спроможність неурядових громадських організацій. У нашій країні не було створено належного законодавства, зокрема стосовно джерел фінансування інституцій громадянського суспільства.

Мета дослідження – дослідити діяльність польських неурядових організацій на території України та їх вплив на формування громадянського суспільства. Основними завданнями нашого дослідження є: аналіз законодавства України щодо громадських об'єднань, визначення особливості діяльності польських громадських організацій у контексті розбудови українського громадянського суспільства.

Від проголошення незалежності в Україні почався процес інституалізації різноманітних форм громадянського суспільства. Було зроблено спроби упорядкування та класифікації тих організацій, що входять до «третього сектора», тобто – неприбуткових недержавних організацій. Результатом даної роботи стало видання «Довідника», що охоплює неурядові чи недержавні організації, що одне й те ж, усіх областей України, вийшов у 1997 р. Видавництво було ініційоване Творчим Центром КАУНТЕРПАРТ та Фондами «Counterpart», «Євразія» та Міжнародного Фонду «Відродження») [2].

Даний «Довідник» налічує 1631 організацію, подає їхні адреси, а також вказує на напрям та вид діяльності кожної організації. Львівське обласне управління статистики та Фонд розвитку громадських організацій «Західноукраїнський ресурсний центр» у 1998 р. видали подібний довідник, що стосується Львівської області. Він

містить 1830 назв легалізованих об'єднань Львівщини (з них 990 діють в обласному центрі), а також деякі узагальнені рисунки і таблиці. ЗУРЦ видає журнал «Громадські ініціативи», в якому систематично публікується як інформація про окремі громадські НДО, так і огляди розвитку громадянського суспільства в Україні загалом та її західному регіоні, зокрема. Те ж саме можна сказати й про журнали інших фондів розвитку НДО – «Інтеграл» (Одеса), Бюлетень СУРЦ, а також загальноукраїнські видання «Голос громадянина», «Перехрестя», «Громада» [2].

Становлення громадянського суспільства як гарантії демократичного розвитку України визначено одним із напрямів її внутрішньої політики. Відповідно до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 року, державна політика у сфері формування інститутів та організацій громадянського суспільства регламентувала посилення їхньої взаємодії з органами публічної влади, запровадження громадського контролю за діяльністю влади, проведення регулярних консультацій із громадськістю [3].

З 1 січня 2013 р. набрав чинності новий Закон «Про громадські об'єднання». Прийнятий 22 березня 2012 р. він став результатом тривалого законотворчого процесу, активним учасником якого увесь період були представники громадянського суспільства. Новий закон вирішив питання пов'язані із лібералізацією процедури реєстрації ГО та усуненням адміністративних бар'єрів в їхній діяльності.

Результатом прийняття закону стало збільшення кількості громадських організацій. За даними державної служби статистики України, загальне число зареєстрованих громадських організацій становило за 2015р. – 67911 з яких 22185 належать керівним органам, 45726 – відокремленим підрозділам [9, с. 5].

Невід'ємним складовим елементом становлення громадянського суспільства в Україні є вплив національних меншин. Значну роль в українському «третьому секторі», відіграє саме польська меншина. Вони виконують вкрай актуальну для поліетнічного українського суспільства функцію – представлення групових інтересів польської громади, оскільки «існування легітимізованих інститутів волевиявлення зменшує вірогідність виникнення етнічних конфліктів» [4].

Дані перепису населення у Польщі 2002 р. показують, що українцями на території Польщі вважають себе близько 27 тис. громадян. Перепис 2001 р. в Україні називає 144 тис. поляків. Тобто 0,3 % громадян України складають поляки. Найбільше їх проживає у таких

областях: Житомирській (49 тис.), Хмельницький (23 тис.), Львівській (19 тис.).

Особливості діяльності польських громадських організацій у контексті розбудови українського громадянського суспільства проявляється у: налагодження міжнаціональних відносин між українцями та поляками, популяризація культури та європейських цінностей, вивчення спільної історії та відновлення історичної справедливості.

З огляду на аналіз установчих документів польських громадських організацій важливе значення має захист прав польських меншин та прав громадян Республіки Польща незалежно від країни їх проживання. Слід підтримувати сучасні способи внутрішньої комунікації полонії та поляків за кордоном. Ключовим є налагодження взаємодії між усіма групами в країнах проживання, тобто полонійними організаціями, молоддю та видатними постатями, лідерами громадської думки В Україні активно працюють такі польські організації: Спілка поляків України, Федерація польських організацій в Україні, Об'єднання поляків «Полонія» (яке функціонує у Житомирі, Запоріжжі, Кропивницькому, Могилеві-Подільському), Національно-культурне товариство «Згода», Польський інститут у Києві, Спілка поляків Донбасу, Союз поляків «Білий орел», Польсько-українська фундація співпраці (ПАУСІ) [5].

Розглянемо найбільш активні польські громадські організації, які працюють в Україні.

Спілка поляків України (СПУ) – заснована у 1992 р. є добровільною незалежною всеукраїнською громадською організацією, яка об'єднує громадян України на основі спільних інтересів для реалізації мети та завдань. Згідно статуту організації, головною метою спілки поляків України є національне відродження осіб польського походження, пробудження і розвиток національної самосвідомості, зберігання та розвиток польської культури, основних елементів своєї самобутності, мови, традиції та культурної спадщини. Популяризація спільної історії польського та українського народів, зміцнення дружби між поляками та українцями, іншими народами з метою сприяння толерантності та розвитку культурного плюралізму [10].

СПУ спрямувала свою діяльність на об'єднання польських громадських організацій. У результаті у січні 1992 р. у Львові на з'їзді поляків України було створено Федерацію польських організацій в Україні (ФПОВУ), яку очолив Е.Хмельовий. Мета новоствореної організації полягала у культурно-освітній діяльності. Завдяки їй було

проведено ряд фестивалів, відбулася серія літературних конкурсів, змагання за краще знання польської мови. ФПОВУ також брала участь у підготовці й проведенні Фестивалю української культури у Перемишлі у 1995 р.

Окремо займається розвитком зв'язків з Польщею (насамперед у гуманітарній сфері) заснований у січні 2000 р. Польський інститут у Києві, очолений П.Козакевичем, – одне з 16-ти подібних громадських представництв у головних центрах Європи, заснованих при сприянні польського Міністерства закордонних справ. До його завдань належить: формування і промоція образу Польщі як сучасної і демократичної держави, що успішно реформує суспільний устрій, має певні досягнення у ринковій трансформації, посідає великий культурний і науковий потенціал, політично, економічно та військово готова до європейської інтеграції; розбудження інтересу і підтримка обміну думками, а в підсумку – ліквідація негативних стереотипів в українсько-польських відносинах, чи, принаймні, їх зменшення [15, с. 69].

Союз поляків «Білий орел» має на меті діяльність спрямовану на: всебічний розвиток та популяризацію польської культури та народних традицій у місті Львові, єднання та підтримку етнічних поляків, взаємодопомогу, виховання підростаючого покоління в дусі національних традицій, ідеалів гуманізму, милосердя, соціальний захист своїх членів, допомогу ветерана.

Основним завданнями організації є: всебічний розвиток та популяризація польської мови та культури; підтримка та розвиток Польських традицій, звичаїв, мови, мистецтва; проведення та координація діяльності спрямованої на налагодження ділових зв'язків та контактів між етнічними поляками, що проживають у Львові та Польщі; сприяння членам організації в отриманні відповідної освіти в польських вищих навчальних закладах; організація соціальної допомоги полякам; сприяння і надання матеріальної допомоги, правового захисту ініціативам і починанням громадськості які скеровані на примноження і розвиток польських національних традицій; підтримка поляків що проживають у Львові [11].

Вагомий внесок у розбудову громадянського суспільства в Україні робить Польсько-українська фундація співпраці (ПАУСІ), заснована в квітні 2005 року. Вона докладає зусиль, щоб передати успішний досвід Варшави під час переходу до ринкової економіки, допомогти Україні інтегруватися до європейських та євроатлантичних структур

шляхом запровадження європейського, зокрема, польського досвіду. Ключові напрямки діяльності ПАУСІ: реалізація програм на підтримку євроатлантичного курсу України, реформування місцевого самоврядування/ державної служби, запровадження міжнародних та, зокрема, європейських стандартів бізнесу, запровадження міжнародних етичних стандартів у громадському житті, активізація участі молоді у громадському житті країни, енергоефективність/ енергозбереження [12].

Польська фундація імені Стефана Баторія є незалежною, некомерційною неурядовою організацією зі статусом суспільно-корисних організацій, яка працює на користь зближення між Європейським Союзом і його східними сусідами, зокрема, України і Білорусії. Організація підтримує заходи зі сприяння обміну між країнами Центральної та Східної Європи досвідом, пов'язаним з політичними змінами, побудовою громадянського суспільства та вирішенням соціальних проблем. Завдяки чому прагне підвищити роль польських неурядових організацій на міжнародній арені в тому числі і в Україні [13].

Окремо слід виділити міжнародну громадську організацією, яка об'єднує на засадах добровільності громадян України та інших держав, це «Україна-Польща-Німеччина» (UPD). Презентація UPD відбулася в липні 2007 року в німецькому місті Нойштреліці. Ця МГО активно сприяє зміцненню дружби та розвитку тісного співробітництва народів України, Польщі й Німеччини, задоволенню та захисту законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших інтересів членів організації [14].

Показово, що за сприяння цієї організації та об'єднання «Україна-Польща» налагоджено співпрацю між більш як 120 територіальними громадами Вінницької області й адміністративними одиницями 10 воєводств Республіки Польща. У ролі структурного підрозділу виступає підприємство «Господарчий дім», метою якого є встановлення прямих зв'язків із фірмами та організаціями зарубіжжя щодо розвитку промислового виробництва, будівництва, сільського господарства й торгівлі.

Для України є важливим та актуальним досвід організацій, які діють у Польщі, зокрема, Гельсінської з прав людини, Фундації освіти для демократії, Фундації розвитку громадянського суспільства, Фундації суспільно-політичних ініціатив та ін., які у своїй міжнародній діяльності надають великого значення розвитку демократії

та ринкової економіки на пострадянському просторі, включаючи й Україну. Головним завданням даних організацій є розробка спеціальних програм для стажування українців у польських структурах місцевого самоврядування та в неурядових організаціях. Активну роботу проводить Інститут на користь демократії в державах Центрально-Східної Європи, зокрема, реалізуються його програми: «Центр плюралізму», «Підтримка місцевої демократії в Україні», «Підтримка вільних засобів масової інформації в Україні», «Підтримка модернізації сільського господарства в Україні» та ін. Значна частина цих програм спонсорується західними приватними фондами, а в їх реалізації беруть участь українські поляки.

Таким чином, Польща, як і Україна, має відносно не довгий спільний досвід функціонування громадянського суспільства, проте демократичні та інституційні зміни які уже відбулися у польському суспільстві є актуальними для вивчення даної теми. Оскільки методи та форми взаємодії влади з «третьим сектором» базуються на таких основних принципах, як співробітництво, довіра та наявність діалогу.

Польські громадські організації, які функціонують в Україні є частиною українського громадянського суспільства та складовою українського «третього сектору». Мережа даних організацій сприяє популяризації польських та європейських цінностей, показує історичний взаємозв'язок появи та розвитку організацій, займається налагодженням стосунків українців з Польщею, та встановлює різноманітні етносоціальні контакти.

Польські громадські організації та їх активна роль у трансформаційних процесах українського суспільства виступає своєрідним каталізатором дієвості українсько-польських відносин у «третьому секторі». Для українського громадського сектору залишається актуальною проблема активності населення та державної підтримки. Польські організації допомагають використати та перейняти досвід формування громадянського суспільства та дедалі глибше інтегруватися в українське суспільство. Етнічні поляки в Україні долучається до громадсько-політичного життя держави, виступаю дієвим чинником українсько-польського партнерства, яке в умовах глобалізаційних процесів виходить за межі двостороннього співробітництва.

Перспектива подальшого дослідження полягає у вивченні досвіду євроінтеграційної діяльності польських організацій для України та проведенні компаративного аналізу їх «третього сектору».

Бібліографічний список:

1. Gliński P. Samoorganizacja społeczeństwa polskiego: trzeci sektor / Gliński P., Lewenstein S., Sicinski A. (red.). Samoorganizacja społeczeństwa polskiego: trzeci sektor. – Warszawa, 2002. – S. 5–11.
2. Колодій А. Ф. Проблеми і перспективи розвитку громадянського суспільства в сучасній Україні [Електронний ресурс] / А. Ф. Колодій. – Режим доступу: <http://political-studies.com/wp-content/uploads/2010/01/Civil-Society.pdf>
3. Солошенко В. Діяльність європейських неурядових організацій в Україні [Електронний ресурс] / В. Солошенко // Віче – №2 – 2015. – Режим доступу: www.viche.info
4. Когутяк Ю. Конфлікт етнічний [Електронний ресурс] / Ю. Когутяк // Етнічний довідник. Поняття та терміни. – Режим доступу: <http://www.socd.univ.kiev.ua/PUBLICA>
5. Фролов Є. Поляки в Україні, що ховається за показником 0,3% [Електронний ресурс] / Є. Фролов // Ресурсний центр ГУРТ – 2015. – Режим доступу: <http://gurt.org.ua/blog>
6. Сухенко В. Взаємовідносини держави та громадянського суспільства в Польщі: досвід для України / В. Сухенко // Теорія та історія державного управління. – 2015. – Вип. 3(6). – С. 87.
7. Закон України про об'єднання громадян [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
8. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України № 2411-17 // Відомості Верховної Ради України.
9. Діяльність громадських об'єднань в Україні у 2015 році // Державна служба статистики України. – Київ, 2016 – С. 5.
10. Статут громадської організації «Спілка поляків України» / О. Карамзіна. – Київ, 2016.
11. Статут громадської організації союзу поляків «Білий орел» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://orzelbially.org.ua>
12. Фондація ПАУСІ відкрила «Бізнес-інкубатор» спільно з Харківським національним університетом міського господарства імені О. М. Бекетова. – 6 червня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.raucsi.org.ua/news-778-Фондація%20ПАУСІ>
13. Статут фондації імені Стефана Баторія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.batory.org.pl/o_fundcj
14. Міжнародне товариство «Україна – Польща – Німеччина» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrpolgerm.com/content/about>
15. Єременко Т. Полонія в Україні після Другої світової війни / Т. Єременко // Polska i Ukraina po II wojnie światowej. – 2012. – No. 20 – 21. – S. 67–88.

Стаття посвячена изучению влияния неправительственных организаций Польши на формирование гражданского общества в Украине. В исследовании

проанализировано влияние национальных меньшинств на формирование «третьего сектора» Украины. Основное внимание уделено польским организациям, которые действовали на территории Украины, а именно: Союз поляков Украины, Федерация польских организаций в Украине, Объединение поляков «Полония», Национально-культурное общество «Согласие», Польский институт в Киеве, Союз поляков Донбасса, Союз поляков «Белый орел», Польско-украинский фонд сотрудничества (ПАУСИ).

The article studies the influence of NGOs of Poland on formation of the civil society in Ukraine. The research analyzes the influence of national minorities on forming the "third sector" of Ukraine. The attention is mainly focused on Polish organizations, which worked and acted on the territory of Ukraine, namely The Union of Poles in Ukraine, Federation of Polish NGOs in Ukraine, the "Polonia" Union of Poles, "Zgoda" National-Cultural Polish Organization, Polish Institute in Kyiv, the Union of Poles of Donbas, Union of Poles "White Hawk", Polish-Ukrainian Cooperation Foundation (PAUCI).

Стаття надійшла до редколегії 19.10.2017

УДК 341.96

Шелудяков Р. С., НУ «ОЮА» (м. Кривий Ріг)

ГЕНЕЗА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОВІТРЯНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

У статті досліджено історичний розвиток міжнародно-правових засад повітряних перевезень. Визначено, що систему міжнародних угод у сфері повітряних перевезень складають дві підсистеми: публічно- та приватно-правова. Також зазначається, що сьогодні у світі існують два різних правових режими міжнародних повітряних перевезень: 1) відповідно до Монреальської конвенції 1999 р., країнами-учасницями якої є переважна більшість провідних держав; 2) відповідно до Варшавської системи, що продовжує діяти при перевезеннях між країнами, які беруть участь в угодах, що складають цю систему.

Глобалізація, зростання та зміцнення міжнародних політичних, економічних і культурних зв'язків обумовлюють необхідність вдосконалення засобів сполучення між державами. Повітряний транспорт являє собою найважливіший з'єднуючий елемент сучасної світової